

Szkoła Podstawowa im. Onufrego Kopczyńskiego w Czerniejewie

Wewnątrzszkolny System Doradztwa Zawodowego

„Wybierz pracę, którą kochasz, a nie będziesz musiał pracować nawet przez jeden dzień w swoim życiu”

Konfucjusz

Wrzesień 2023 rok

Wstęp

W świecie ogromnych zmian wybór ścieżek kształcenia, zawodu, pracy przebiega inaczej aniżeli kilkanaście lat temu, przed okresem transformacji społeczno-kulturowej. Uczniowie muszą wielokrotnie dokonywać wyborów edukacyjno-zawodowych nie będąc do nich w pełni przygotowani. Młodzież ma problemy związane z budowaniem własnej tożsamości, a równolegle staje przed trudnymi decyzjami dokonywania wyborów życiowych, ścieżek edukacyjnych i drogi zawodowej. Decyzje edukacyjno-zawodowe nie zawsze są podejmowane przez młodzież racjonalnie, a planowanie przypomina bardziej układanie puzzli z dostępnej wiedzy pochodzącej z różnych źródeł np. telewizji, książek, szkoły, Internetu, reklamy, popkultury, mody, porad udzielanych przez członków rodziny, znajomych. Tak podejmowane decyzje stanowią jednak o przyszłym życiu, karierze zawodowej młodych ludzi.

Tymczasem dziecko poznaje zawody już od najmłodszych lat. Najpierw styka się z zawodami swoich rodziców, najbliższego otoczenia, później w szkole poznaje rozmaite profesje. Źródłami informacji są ponadto przekazy ustne, książki beletrystyczne, czasopisma, audycje radiowe i telewizyjne, filmy, wycieczki. Mimo to wiedza młodzieży o zawodach jest najczęściej mała i zbyt wrywkowa. Ciągłe aktualny jest problem, jak pomóc młodzieży poznawać przyszłe zawody i czy trzeba poznać wszystkie, aby dobrze wybrać jeden? Czym jest jednak zawód? Według J. Szczepańskiego **zawód jest „wewnętrznie spójnym systemem czynności, wymagających określonych kwalifikacji, wykonywanych w uregulowany sposób, systematycznie stanowiących podstawę utrzymania i zapewniających pozycję w społeczeństwie”**¹ W Polsce jest opisanych około 2400 zawodów². Obecnie w poradnictwie stosowany jest najczęściej podział zawodów wg Klimowa, który poszczególne zawody zawarł w 5 kategoriach:

1)człowiek – człowiek (np. lekarz, nauczyciel, psycholog)

2)człowiek – dane - symbol (np. ekonomista, informatyk, księgowy)

3)człowiek – technika (np. elektronik, mechanik maszyn, elektryk, stolarz)

¹ J. Szczepański, Podstawowe pojęcia socjologii, Warszawa 1963

² T.W. Nowacki, Zawodoznawstwo, Radom 1999

4)człowiek – przyroda (np. leśnik, rolnik, weterynarz, ogrodnik)

5)człowiek – obraz artystyczny (np. plastyk, muzyk, aktor, złotnik, modystka)³

Jeżeli chcemy pomagać uczniom w podejmowaniu decyzji zawodowych, musimy sobie zdawać sprawę z tego, w jak trudnym okresie rozwojowym znajduje się wtedy młodzież. W literaturze etap ten określany jest jako: **wzrastanie, dorastanie, dojrzewanie czy też adolescencja**. Jest to faza przechodzenia z dzieciństwa do dorosłości, której granice ujmowane między 12 r. ż. a 18 r. ż. ulegają obecnie rozszerzeniu na skutek z jednej strony szybkiego okresu dojrzewania młodzieży, z drugiej wydłużającego się okresu nauki i później osiąganego samodzielności. Chociaż wybór zawodu nie dotyczy tylko tego okresu, ponieważ jest procesem rozpoczynającym się wcześniej i trwającym nadal, to jednak **pierwszą decyzję zawodową podejmują uczniowie już w gimnazjum, a więc gdy mają 15-16 lat**, a później w III klasie liceum mając 18 lub 19 lat. D. Super określa ten wiek rozwoju zawodowego mianem **stadium poszukiwania** (podokres wstępny 15-17 r.ż. i podokres przejściowy 18-21 r.ż.)⁴

1.Podstawy prawne podejmowania doradztwa zawodowego

- Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tekst jednolity: Dz. U. z 1996 r., Nr 67, poz. 329 ze zm.).
- Ustawa z dnia 26 stycznia 1982r . - Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2003 r., Nr 118, poz. 1112, Nr 137, poz.1304, Nr203, poz. 1966, Nr 228, poz.2258 oraz z 2004 r., Nr 96, poz. 959 i Nr 179, poz. 1845).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 maja 2001 r. w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół (Dz. U. z 2001r. Nr 61, poz. 624, z 2002 r. Nr 10, poz. 96, z 2003 r. Nr 146, poz. 1416) .
- **Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017r. w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach** (Dz. U. 2017.1591 z dnia 25 sierpnia 2017r.).
- Ustawa z 14 grudnia 2016r. Prawo oświatowe (Dz.U. z 2017 r. poz. 59) – art. 47 ust. 1 pkt 3 lit. C i pkt 4, art. 109 ust. 1 pkt 7

³ J. Wołęjszo, Problemy psychologiczne i pedagogiczne w procesie wyboru zawodu, Warszawa 1990

⁴ J. Budkiewicz, Psychologiczna problematyka rozwoju zawodowego, Warszawa 1965

- **Rozporządzenie MEN z dn. 16 sierpnia 2018r. w sprawie doradztwa zawodowego** (Dz.U. z 2018 r. poz. 1675)

W świetle obowiązujących przepisów prawa oświatowego doradztwo zawodowe polega na realizacji w publicznych przedszkolach, oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych i innych formach wychowania przedszkolnego, w publicznych szkołach i publicznych placówkach (art. 2 pkt 4 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. - Prawo oświatowe - Dz. U. z 2017 r. poz. 59, 949 i 2203 oraz z 2018 r. poz. 650 zwanej dalej), działań w celu wspierania dzieci i uczniów oraz słuchaczy w procesie rozpoznawania zainteresowań i predyspozycji zawodowych oraz przygotowania do wyboru kolejnego etapu kształcenia i zawodu, które prowadzą do podejmowania świadomych decyzji edukacyjnych i zawodowych przez uczniów.

Dla pełnego oddziaływania w szkołach tworzy się Wewnątrzszkolny System Doradztwa Zawodowego. Jest to dokument, który zawiera informacje o wszystkich działaniach, jakie prowadzi szkoła w danym roku szkolnym, aby wspomóc ucznia w świadomym planowaniu swojej ścieżki edukacyjno-zawodowej z uwzględnieniem jego mocnych stron, zainteresowań, umiejętności i predyspozycji zawodowych. Definiuje on: rolę i zadania osób, które są odpowiedzialne za poszczególne kwestie, czas i miejsce realizacji zadań, jakie są oczekiwane efekty i metody pracy. WSDZ jest częścią planu wychowawczego szkoły i włączony jest do Statutu szkoły. Odbiorcami tych zadań są uczniowie, rodzice, nauczyciele oraz instytucje, które wspomagają ten proces doradczy.

2.Cele doradztwa zawodowego w naszej Szkole:

- 1)rozwijanie aktywności poznawczej uczniów w kierunku właściwej samooceny swoich możliwości psychofizycznych
- 2)poznawanie przez młodzież własnej osobowości w określaniu przydatności zawodowej
- 3)przygotowanie uczniów do konstruowania realistycznych planów Kariery Edukacyjno-Zawodowej
- 4)kształtowanie świadomych decyzji w wyborze szkoły i kształcenia
- 5)aktywizowanie uczniów do poznawania różnych grup zawodowych

- 6) inspirowanie młodzieży do poznawania kierunków kształcenia i wymagań edukacyjnych w szkołach ponadgimnazjalnych
- 7) rozwijanie umiejętności pracy zespołowej, przełamywanie barier środowiskowych miasto-wieś oraz kształtowanie właściwych relacji społecznych
- 8) poznawanie zawodów przyszłości w kraju i Unii Europejskiej
- 9) poznawanie rynku pracy oraz zjawisk reorientacji, mobilności zawodowej, edukacji ustawicznej
- 10) zapoznanie rodziców z problematyką rozwoju zawodowego dziecka
- 11) angażowanie rodziców w proces wychowawczy dziecka dotyczący wyboru zawodu i właściwej szkoły ponadgimnazjalnej
- 12) prowadzenie indywidualnego i grupowego doradztwa na terenie gimnazjum
- 13) prowadzenie diagnozy środowiska szkół ponadgimnazjalnych i dostosowanie ich do potrzeb uczniów
- 14) aktywizowanie i podnoszenie kompetencji nauczycieli do prowadzenia orientacji i doradztwa zawodowego w gimnazjum

3. Metody i formy pracy z uczniami w ramach doradztwa zawodowego:

- Ćwiczenia i gry grupowe
- Projekt edukacyjny
- Pokazy, prelekcje
- Konkursy
- Wykłady
- Prezentacje
- Filmy
- Rozmowy doradcze

- Wycieczki
- Inne: analiza przypadku, ankieta, autoprezentacja, burza mózgów, ćwiczenia grupowe, debata „za i przeciw”, dyskusja problemowa, kolaż, kwestionariusz, lekcja odwrócona, mini-wykład, ocena pracy grupowej, plakat, rozwiązywanie problemów, skojarzenia.

4. Realizatorami Wewnątrzszkolnego Systemu Doradztwa Zawodowego są

DYREKTOR SZKOŁY – dopuszcza program do użytku po zasięgnięciu opinii Rady Pedagogicznej

SZKOLNY KOORDYNATOR DORADZTWA ZAWODOWEGO – czuwa nad sprawnym przebiegiem realizacji programu doradztwa zawodowego

WYCHOWAWCY – wspierają uczniów w rozwijaniu zainteresowań i talentów pomocnych przy wyborze dalszej drogi edukacyjnej, zawodowej, dostarczają wiedzy na temat świata zawodów, ukazują wartość pracy i uczenia się przez całe życie, pomagają w procesie podejmowania decyzji edukacyjno-zawodowych

POZOSTALI NAUCZYCIELE – dbają o poszerzanie wiedzy dotyczącej zawodów oraz predyspozycji uczniów zgodnie z nauczaniem przedmiotem

5. RODZICE są ważnym i nieodzownym elementem WSSDZ

- są zaangażowani i przygotowani do pełnienia roli „doradców”
- znają czynniki wyboru szkoły i zawodu, wspierają dzieci w procesie podejmowania decyzji edukacyjno-zawodowych
- znają pełną ofertę edukacyjną na różnych poziomach kształcenia
- wiedzą gdzie szukać pomocy dla dzieci z różnymi problemami zdrowotnymi, emocjonalnymi, decyzyjnymi, intelektualnymi
- włączają się do działań informacyjnych szkoły jako przedstawiciele różnych zawodów

6. Ewaluacja

- Obserwacje
- Rozmowy z rodzicami
- Rozmowy z uczniami
- Analiza dokumentacji
- Ankiety

Szkolny doradca zawodowy Agnieszka Sopolnińska